

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociației institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500—; pentru particulari Lei 400—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300—. În străinătate Lei 800—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 6—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

••••••

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Ardealul economic și financiar. — Averele administrată de Universitatea și cele Șapte județe săsești. — Invățământul profesional. — Situația. — *Cronica*: „Creditul Bănățean” s. a., Lugoj. Bibliografie.

Ardealul economic și financiar.

„Cartea de aur” — „Cartea de fier”.

O monografie istorică, financiară și economică a neamului nostru românesc din Transilvania, ar fi o carte a cărei lipsă s'a simțit în repeșite rânduri dela unirea Ardealului cu Vechiul-Regat și până astăzi.

Dar nu numai atât.

Lipsa de orientare exactă și necunoașterea luptelor economice purtate de Românii transilvăneni în cursul veacurilor, au produs de atâtea ori în cei 14 ani dela unire o mulțime de daune considerabile nu numai intereselor localnice din aceste părți de țară, ci chiar economiei naționale a României Noi, a României întregite.

În trecutul său istoric aproape bilingvular poporul românesc din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș a avut de purtat și de înfruntat mai multe serii de lupte politice cu tot felul de cutropitori și de opresori. Oare pe lângă luptele politice n'au avut Românii ardeleni să susțină și lupte de natură economică și financiară? Cine ar putea susține, că

regimul Tripartitului lui Verböczy, Regimul Aprobatorilor și Compilatelor, tratamentul Românilor de pe Fundul Regiu, precum și toate acele legiuiri, dafturi, uzanțe și instituțiuni economice, anterioare și posterioare menționatele regimuri politice, să nu fi fost ele acompaniate de anumite rosturi economice și financiare?

A răspunde negativ, ar fi sau un act de inconștiență, sau de tendențiozitate politică.

Dar lumea cu judecată clară, obiectivă și imparțială este convinsă, că precum astăzi, tot astfel și în trecutul istoric al neamului nostru, luptele economice și financiare au fost nedespărțite, de luptele politice.

Paralel cu idealul național-politic, a trebuit să existe și idealul nostru național-economic și național-financiar.

Idealul politic nu trebuia, sau nici nu putea să fie totdeauna identic cu cel economic și financiar. Uneori interesele economice se confundau cu cele politice, alteori se substituiau unele altora. Dar nu totdeauna, fiindcă idealul economic a putut obține succese chiar și fără rezultate politice.

Și invers. Oare înfăptuirea idealului politic național prin unirea tuturor Românilor într'un singur stat național liber și independent politicește, a însemnat totodată și realizarea idealului economic și financiar al neamului nostru?

Și cine ar putea răspunde exact la această întrebare, dacă nu cunoaște istoria frământărilor și a luptelor noastre

economice și financiare? Sau cine ar putea preciza exact, care a fost idealul nostru național economic în trecut, ce ideal urmărim noi astăzi, sau dacă peste tot mai avem astăzi ceva din idealurile economice, pe care le-am avut ca popor, ca națiune.

Iată pentru ce s'a resimțit atât de adânc și atât de dureros lipsa acelei cărți a noastre, care să trateze în mod istoric și documentar monografia tuturor instituțiilor, a întreprinderilor, a activităților și a forțelor noastre naționale românești, cari au fermentat și au activat din vechime și până astăzi la noi în Transilvania.

Și iată pentru ce în lipsa acestei cărți de fier a economiei noastre naționale s'au putut săvârși acele atacuri regretabile contra băncilor noastre românești din Transilvania cu privilegiul și mai regretabilele legi de conversiune a datoriilor agricole. Căci, dacă era o înțelegere, se găsea și puțină bunăvoință.

Să nu uităm cu totul faptul, că instituțiile noastre financiare românești din Ardeal au fost târâte înaintea Corpurilor Legiuitoare ale României întregite, au și fost timbrate la stâlpul infamiei cu ofensa de cămătărie și au fost tratate prin legile țării la fel cu speculanții ordinari.

Și să ne mai aducem aminte câte odată, că atunci, când, în modestia lor, băncile noastre românești din Ardeal, au cerut să fie asimilate cel puțin cu băncile populare, cu cooperativele de credit din Vechiul Regat, ele au fost respinse pur și simplu.

Toate acestea ne-ar fi fost cruțate, dacă aveam la timp instrumentul documentar al dovezilor istorice și statistice. Purtătorii de cuvânt ai băncilor noastre ar fi fost întâmpinați cu mai multă înțelegere. Iar atunci, când la Cameră și la Senat se trata despre distrugerea creditului în viața economică și financiară a țării, cuvântul băncilor noastre ar fi fost apreciat cu mai multă greutate, părerile și soluțiunile date de către cercurile noastre financiare românești din Ardeal ar fi avut un alt ecou, ar fi lăsat alte urme în legislația țării, dacă cel puțin deputații noștri ardeleni ar fi citit acea *carte de fier, acea carte a noastră*, care ne lipsește.

Oare aceia, cari au legiferat din motive politicianiste, au fost ei vreodată conștienți de importanța economică a faptelor lor, când au decretat suprimarea creditului cinstit, asimilându-l cu creditul uzurar speculativ?

Pușinii veterani, pe cari îi mai avem astăzi dintre aceia, cari au întemeiat băncile românești din Transilvania și-aduc aminte, că *aceste institute financiare* au fost create cu singurul scop și cu singura menire de a lupta contra cămătăriei, ca singurele instrumente legitime ale creditului național.

Ori, dacă mai există vre-o lege naturală în economia politică, o lege, care să mai respecte preferențele de logică și de consecvență, dela cauză la efect, atunci aceea trebuie să fie cel puțin legea circulației valorilor economice, legea, care exprimă până la evidență, că izvorul generator de muncă și de producțiune este capitalul prin intermediul creditului, iar capitalul este o forță derivată și născută din munca chivernisită și păstrată prin economie.

Munca, economia, capitalul și creditul, iată cele patru forțe elementare, cari sunt înlănțuite una de alta ca și zălele de fier ale unui lanț circular. Iată cele patru forme ale energiei economice naționale, cari acționează întocmai așa ca și cele patru faze ale aceluiași element, în permanentă circulațiune pe globul pământului, apa. Se suprimă apa de pe glob, s'a distrus orice viață terestră. Și precum economia naturii prezintă acest element de viață în cele patru forme, ca nori, precipitațiuni, râuri și oceane, pentruca transformățiunea să reînceapă și să se continue la infinit, tot astfel și economia universală omenească se manifestează prin analogie, prin cele patru forme ale energiei economice: creditul, munca, economia și capitalul, forțe solidare și indestructibile legate prin suprema cauzalitate a economiei universale.

Și când prin acte de inconștiență economică, anumite forțe de altă natură acționează în direcția distrugerii sau suprimării uneia dintre acestea patru, reacțiunea se produce prompt și solidar din partea tuturor celorlalte forțe. S'au suprimat norii din atmosferă? Ei bine, în curând va dispărea și ploaia și râurile,

ba chiar și oceanele vor trebui să sece la timp.

S'au suprimat operațiunile creditului legitim? Ei bine în curând va dispărea din față și munca productivă, urmează șomajul economiei chivernisitoare și generatoare de capital, ba chiar și oceanele capitalurilor existente vor dispărea.

Dar ce este mai trist din toate experiențele făcute cu legile de conversiune, este tocmai faptul, că numai datorită necunoașterii trecutului istoric al economiei noastre naționale și în special totalei ignoranțe în ce privește rolul și activitatea băncilor noastre românești din Transilvania, s'a putut întâmpla, că legiuitorul român, la 13—14 ani după împlinirea idealului politic național a trecut peste convingerea organelor creditului nostru național, le-a strivit, le-a ruinat.

Aiât este de necesară *cartea noastră, cartea de fier*, adică monografia istorică a vieții economice și financiare a Românilor transilvăneni și bănățeni, pentruca cel puțin în viitor să nu se mai repete asemenea experiențe păgubitoare.

De altfel nu s'a terminat încă nici procesul dintre creditori și debitori, proces care s'a început de 2 ani de zile prin cunoscutele legiuiri inconștiente, regretabile. Luptătorii se găsesc încă pe baricade și dintr'o parte și dintr'alta se aud vorbe grele precum: mizeria debitorilor aduși la sapă de lemn prin cămătărie, de altă parte se răspunde cu toate dovezile despre anumite fapte prevăzute prin codul penal.

Ar fi deci tocmai timpul oportun, ca să ne pregătim și noi *cu cartea noastră, cu cartea de fier* a luptelor economice și financiare din trecutul Românilor transilvăneni, prin care să arătăm în mod documentar și statistic ce este adevărat din *așa-numita mizerie a debitorilor ruinați de cămătărie* în legătură cu băncile românești din Transilvania și mai ales să arătăm, cari sunt deosebirile dintre aceste bănci și altele, cu cari au fost confundate în mod inexact, sau cel puțin în mod inconștient.

V. VLAICU.

Averea administrată de Universitatea și cele șapte județe săsești.

— O revenire asupra acestei probleme. —

Primit de la Consilierul onorar la Inalta Curte de Casație și Justiție, dl *Dr. Nicolae Vecerdea*, un priceput cercetător și profund cunoscător a chestiunii „Universității Săsești“ scrisoarea de mai jos, în care revine asupra acestei importante probleme tratată de D-sa, cu multă competență, în a. tr., în coloanele revistei noastre și publicată și în broșură separată, sub titlul:

Averea administrată de Universitatea săsească și cele șapte județe săsești.
lăta scrisoarea:

Domnule Director,

După ce la finele anului 1932 prețuiata „Revistă Economică“ a publicat articolele mele asupra averei indicate în titlul de mai sus, rețipărind acelea articole și în broșură separată și după ce în Nr. 44 dela 4 Noembrie a. c., tot „Revista Economică“, a luat act de eșirea mea din vechiul și puternicul Partidul Național Liberal, eșire care a urmat nu numai din cauza că On. Comitet Central al Partidului Național Liberal a anunțat în mod oficial că vrea să rezolveze cea mai gravă și mai actuală problemă de Stat, care este *Conversiunea*, în felul indicat în programul de guvernare dat publicității la începutul lui Octombrie a. c., ci eșire și din cauza că vedeam și văd zădărnicită și din partea Partidului Național Liberal, rezolvirea problemei de Stat privitoare la averea pe care am tratat-o în citatele mele articole: Dați-mi voia ca asupra problemei din urmă privitoare la averea din chestiune să revin, reproducând felurile principale în cari opiniunea publică a luat, act timp de un an, și a manifestat interes față de ea, față de problemă!

Având amici și cunoseuți, cari trăiesc, ca tot atâți bărbați de valoare și ținând situațiuni de conducători ai vieții noastre publice din Capitala București și din orașele cum sunt: Brașovul, Clujul, Oradea, Timișoara, Blajul ș. a. ș. a., și cari au citit referatul meu adică broșura mea asupra problemei de care este vorba: am primit dela dânsii mai multe scrisori particulare în care au luat act în mai multe feluri tot numai în înțeles favorabil de referatul meu. Tot de înțeles favorabil sunt și felicitările și aprecierile verbale cari mi-au fost exprimate în conversațiunile avute atât aici acasă, în Sibiu, cât și în călătoriile pe cari le-am făcut, între timp, la Cluj și București.

Astfel am primit și păstrez aprecieri de o incontestabilă obiectivitate, cari sunt totatătea probe că prin referatul publicat în prețuita „Re-

vista Economică" am pus din nou în discuțiune publică vechea și importanta problemă de Stat, care, în faza ei de azi, reclamează o urgentă și cât mai bună rezolvire din partea tuturor factorilor competenți și că este de datorință a mea ca să continui cu toată energia acțiunea la care m'am angajat.

dl Alexandru Lapedatu, prof. univ. în Cluj, senator și de repețite ori fost ministru al Cultelor și al Instrucțiunii Publice și care face parte și din noul guvern liberal, mi-a pus în vedere că, în calitatea sa de senator, va releva și trata problema în forma unei interpelațiuni parlamentare. Acum are ocaziunea să revină și sub alți titluri asupra problemei.

Cunoscând încă din tinerețele sale pe dl Dr. Mihai Șerban, rectorul Academiei agricole din Cluj, și devenind dânsul titularul subsecretariatului de Stat al minoritarilor din România: i-am trimis și dânsului un exemplar din citata mea broșură, care conține referatul meu asupra averii din chestiune, rugându-l să se intereseze de aceasta problemă. Fiind un specialist în asemenea chestiuni, să inițieze în calitatea sa oficială soluționarea cât mai repede și mai responsabilă a acesteia. Am primit pe cale particulară un răspuns promițător, dar văd că guvernul din care făcea și dânsul parte a căzut fără ca să se fi făcut ceva.

Numitul domn subsecretar de Stat a făcut însă, în calitatea sa oficială, un alt lucru pe care îl releviez ca fiind folositor pentru cauză.

La începutul lui Februarie 1933, a făcut reprezentanților presei niște declarațiuni, cari au fost reproduse și de ziarul „Universul“ dela 6 Februarie a. e., și din cari citez aici numai partea care zice: „Un grav neajuns al politicii minoritare dela noi a fost faptul că această politică, în loc de a forma preocuparea rectilinie și constantă a guvernelor ce s'au perindat la cârma țării dela războiu încoace, a alunecat pe panta tocmelilor politicianiste, transformându-se dintr'o serioasă problemă de Stat într'o vastă și repetată târguială electorală“.

După ce și prin această recunoaștere oficială este dovedit faptul, cunoscut de altfel de toată lumea, că și în vederea alegerilor generale din 1932, Partidul Național Țărănesc a încheiat cu partidul politic germano-săsesc din întreaga România un asemenea pact electoral, continuând astfel o practică pe care a introdus-o în politica noastră minoritară încă dl Iuliu Mantu, fiind președinte al fostului Consiliu Dirigent, prin Ordonanța sa dată la 12 Ianuarie 1919 sub Nr. 43/19 prezidial: va admite orișicine ca după 15 ani de regim al Statului Român „târguială electorală“

în paguba nu numai mare, dar totodată revoltătoare și chiar rușinoasă, este timpul să înceteze nu numai din parte românească, ci și din parte săsească

Cu toate că administrațiunea președintelui „Revista Economică“, a trimis referatul meu aproape tuturor ziarelor noastre din Capitală, nu am cunoscut încă că vreuna dintre ele ar fi luat act de aceasta problemă. Constatând acest fapt țin să spun că nu mă gândesc la cu totul nepretențiosul meu referat, ci numai la problema destul de importantă, care este prezentată destul de lămurit în acela. Cauza o bănuiesc, dar nu stăruiesc asupra ei.

În Nr. dela 22 Martie 1933 a luat însă act de referatul meu ziarul cotidian „Tageblatt“ din Sibiu, care este, după cum se știe, principalul organ de publicitate al tuturor Germano-Sașilor din România și care, ca atare, poate fi considerat, încâtva, ca un reprezentant autorizat al „Universității“ și a celor „Șapte județe săsești“ cari administrează averea din chestiune.

De aceea mă cred îndatorat ca asupra spuselor semnate de W. B. ale numelui ziar să fac câteva observațiuni.

Anunțând eu în mod expres că articolele mele din „Revista Economică“, sunt numai „Un referat nepretențios“ asupra unei probleme de Stat a căreia soluționare urgentă și justă o pretind toate părțile interesate, puteam și pot aștepta dela orișicine ca referatul, să nu fie considerat și apreciat ca mai mult decât atât. După ce chiar în referat, pag. 46 am propus nu numai din partea Românilor, ci și din partea Sașilor pe bărbații cei mai competenți spre a soluționa litigiul, nu mai este admisibil ca din prezentarea cronologică a problemei să mi-se atribue, în mod neîntemeiat, intențiuni de prejudecare „der Entscheidung vorgehen“. Autorul W. B. numai atunci a spus adevărul când a constatat că referatul meu este scris „fără nici o patimă politică“ „ohne jede politische Leidenschaft“.

Dar eu mai am un motiv special al meu să aștept ca conducătorii valorosului „Tageblatt“ să nu îmi contesteze obiectivitatea.

La 13 Sept. 1921 s'a ținut la Sibiu o foarte bine cercetată adunare a acelor Români și Sași din Sibiu, cari aveau titluri din împrumutul de războiu, adică pretențiuni față de Statul Ungar și cereau ca acele pretențiuni față de Statul Ungar să le răscumpere și plătească Statul Român ca succesori de drept al celui Ungar.

Participând și eu la aceea adunare și revenindu-mi rolul ca să prezentez și motivez proiectul de hotărâre pe care avea să o aducă adunarea: mi-am exprimat mulțumirea deosebită că am văzut pe Români și pe Sași sfătându-se la-

olaltă în cea mai perfectă bună înțelegere și am adăugat dorința ca să îi văd sfātuindu-se așa și în alte cauze comune ale lor.

„Tageblatt“-ul dela 15 Septembrie 1921 a relevat în coloanele sale acel fapt ca fiind aprobat de toți Românii și Sașii prezenți, iar dl Hermann Plattner, azi director al „Tageblatt“-ului, fiind atunci redactorul șef al ziarului, mi-a mai adresat o scrisoare particulară apreciind aceea atitudine a mea ca fiind foarte importantă pentru raporturile dintre Români și Sași și în viitor. Am relevat acest caz pentru ca să spun domnilor dela „Tageblatt“ că, încât atârnă dela mine, eu voi trata și problema din chestiune cu extrema obiectivitate așteptând ca și dânsii, concetățenii Sași, să facă acelaș lucru.

Indemnat din o parte care mă onora în Septembrie a. c. mi-am reluat activitatea de vechiu membru al P. N. L. — Organizațiunea Sibiu — și am contribuit și eu ca numita organizațiune județeană să își înființeze, pentru prima dată, un „Cerc de studii“ și ca una din primele probleme politice cu cari avea să se ocupe acel cerc de studii să fie chiar problema asupra așezării din chestiune.

Luând asupra mea tratarea problemei am pregătit și prezentat numitei organizațiuni politice un nou și potrivit referat asupra aceleia angajându-mă ca în conferințele, cari aveau să se țină în acel cerc de studii, să stăruiesc asupra spuselor mele din referat dezvoltându-le mai pe larg.

Credeam că dacă o organizațiune politică cum este cea liberală din orașul și județul Sibiu, a luat asupra sa angajamentul de a o studia, problema numai câștiga poate.

Dupăce însă la începutul lui Octombrie a. c. am văzut din programul de guvernare cum proiectează Partidul Național-Liberal rezolvirea conversiunii și, mai primind de altă parte și informațiunea — pe care o cred exactă — că în vederea alegerilor generale, cari azi sunt anunțate în mod oficial, și Partidul Național-Liberal va încheia cu partidul germano-săsesese din România o „toameală electorală“ cum încheiase la timpul său Partidul Național-Țărănesc, trebuie să îmi dau seama — și cred că nu greșesc — că nici Partidul Național-Liberal nu va soluționa această problemă atât de urgentă. Acest lucru a fost și este al doilea motiv care m'a determinat să ies din Partidul Național-Liberal.

Având să se facă alegerile generale în scurtă vreme, doresc ca anunțata „târguțală electorală“ totuși să nu se producă și astfel teama mea să rămână nefondată.

Incheindu-mi prezenta dare de seamă am primit ziarele din București cu informațiunile lor

asupra felului cum dl Dr. M. Șerban fostul titular, a dat deunăzi Subsecretariatul de Stat al minoritarilor, noului titular, care este dl Dr. I. Nistor și asupra cuvintelor cari au fost rostite cu acel prilej din partea ambilor titulari. Reprezentând guvernele celor mai mari două partide politice și împlinindu și un important act din atribuțiunile lor, numiții doi titulari au relevat și accentuat în perfectă solidaritate de convingeri *necesitatea* ca subsecretariatul minoritarilor să fie transformat în un plin Minister, iar acela să fie ridicat *deasupra* și ținut *înafara* politicei interne, cum sunt Ministerul externelor și cel de război.

Deoarece cred că și problemei care ne preocupă, aici i s'ar putea da o bună soluțiune *pe deasupra* și *înafară* de partidele noastre politice: îmi rezervez ca, în un alt articol, să cercetez problema noastră și sub acest aspect al ei.

Dr. N. VECERDEA.

Învățământul profesional.

Nu vom putea afirma că învățământul profesional românesc, s'a bucurat de vre-o evoluție oarecare cu posibilități de a fi urmărită pe cale de legislație comparată și cu aceasta nici de o prea exemplară atențiune din partea factorilor noștri de conducere. Din contră, deși conceput pentru a îndruma tinerețel în direcțiunea ocupațiilor practice și de a degreva viața românească de un obicei prea mult intrat în firea Românului, anume acela de a trăi funcționar după ce se născuse bursier, cu idealul de a muri pensionar, totuși el a fost mereu uitat și lăsat să funcționeze pe bazele sale originale. În felul acesta privit fiind, de sigur că nu putea să dea foloasele cari se ținteau prin legiferarea lui. Este de altfel un fenomen prea cunoscut că de unde programa analitică a liceului și însași prisma de vedere a funcționării lui s'au schimbat numai în ultima vreme de câteva ori, învățământul profesional a rămas cu acelaș program pe care și l-a obținut dela cele dintâi începuturi. Deaceea nici nu e de mirare că i s'a pervertit cu timpul rezultatul la care trebuia să ajungă. Astfel de unde el se înființase în vederea răspândirii carierelor practice pentru a îndruma viața economică și socială românească pe o cale pe care alte popoare o apucaseră la timp, ajunsese din contră să prezinte acelaș viciu de care ne feream: absolvenții tuturor școalelor profesionale, umpleau mereu rândurile concurenților la slujbe publice. Și nu numai atât, dar pentru slăvilirea răului cel puțin în măsura în care faptul era posibil, nu s'a specificat decât târziu formațiunea intelectuală pe care trebuia s'o aibă postulantul. În felul acesta fiecare absolvent al unei modeste școli de meserii, sau al cursurilor serale de comerț, venea să pretindă un serviciu în angrenajul statului care pe măsura ce se complica, oferea tot mai multe plasmamente de această natură.

Dacă într'un fel oarecare am înțelege solicitarea arătată în această privință școalelor de meserii și celor de comerț este curios însă că s'au pretat la această pervertire a profesiei până și absolvenții școalelor de agricultură. Să nu se treacă cu vederea faptul că dacă statul are unele servicii pentru îndrumarea agriculturii, ele nu puteau fi în nici un caz ocupate de absolvenți cu cursuri inferioare cari dacă au o pregătire temeinică mai mult sau mai puțin corespunzătoare, apoi nu puteau în nici un caz să posedă vederile necesare impuse de organizarea și îndrumarea teoretică a agriculturii la noi, unde erau atâtea de făcut. Este probabil că și aici rezidă cauza că nu s'a putut urmări nici un progres în îmbunătățirea agriculturii noastre, deși caracteristica devenită banală că suntem o țară eminentemente agricolă însumează poate o durată seculară. De altfel să nu uităm că însași reglementarea învățământului agricol superior nu s'a făcut decât de câțiva ani încoace.

Cu această desorientare în care a fost ținut învățământul profesional până acuma, de sigur că nu puteam să ajungem departe și cu atât mai greu era, să întâmpinăm viciile congenitale ale vieții noastre economice și sociale. Căci ne plângem mereu de inexistența clasei burgheze care nu se poate forma decât din comercianți și meseriași independenți în profesiunea lor pe de o parte, iar pe de altă parte ne plângem mereu de lipsa specialiștilor, motiv care a servit întreprinderilor cu capital și sentimente străine, să abuzeze de importul de muncă industrială specializată. Iar dacă suntem aici, să recunoaștem că acest abuz a fost practicat în unele cazuri chiar de întreprinderile românești, nu atât din aversiunea față de formația școlară necorespunzătoare a meseriașului dela noi, cât mai cu seamă din defavorabila atmosferă în care era ținută școala noastră profesională, tocmai pentru că funcționarea ei nu era acomodată cerințelor vremii.

Se pare chiar că acest învățământ profesional atât de necesar populației românești și a cărui influență se simte atât de mult în dezechilibrul formării claselor noastre sociale, este urmărit permanent pe lângă celelalte neajunsuri și de un ghinion. Căci reformarea lui s'a pus în studiu încă din anul 1929 când titular la instrucția publică era dl N. Costăchescu. Cu toate acestea studiul acestei reforme a durat până în anul acesta de grație, adecă exact patru ani de zile, iar în acest timp celelalte categorii de învățământ au preocupat pe conducătorii statului și au trecut prin câte 2 și trei reforme. Și când în fine reforma se desăvârșise într'un anteproiect de lege care a fost publicat de unele ziare cotidiene, se întâmplă ca guvernul care își însușise reforma să cadă dela putere.

Intr'un mecanism normal de concepție politică de guvernământ, acest fapt n'ar fi atât de periculos. Formarea noului guvern ar găsi o bază studiată pentru

legiferare și n'ar mai trebui să-și consume timpul cu toate cercetările comisiilor și paracomisiilor prin cari trece un anteproiect, până să devină lege, sau cel puțin până să se ajungă la redactarea definitivă a lui.

Faptul că învățământul profesional se găsește în situația de a fi legiferat în mod virtual și siguranța că o lege în această privință este absolut indispensabilă indiferent de partidul care se găsește la cârma țării, ne îndeamnă să scriem câteva rânduri și să stăruim puțin asupra însemnătății acestui eveniment. Însemnătatea nu se reduce numai la viața școlară, cât mai cu seamă la turnura pe care poate s'o determine această viață școlară, în viața noastră economică și socială și în special în echilibrul claselor noastre cari compun statul românesc.

După cele spuse până aici este incontestabil că un proiect de reformare a învățământului profesional este absolut necesar. Dar nu numai în această situație rezidă motivele reformei. Colitura economică și schimbarea structurală la care a fost supusă țara românească după războiu, impunea evident modificări și în legiferarea care determina sau îndruma această schimbare structurală urgent cerută de împrejurări. Totuși până acum partidele și guvernele au găsit îndemnuri de legiferare în toate celelalte domenii ale vieții noastre publice, ba în unele din aceste domenii au intervenit cu modificări consecutive în intervale regulate de timp fără ca învățământul profesional care trebuia să vină în primul plan de preocupări, să fi deșteptat atențiunea ce i se cuvenea. Dacă s'a ajuns totuși să ne găsim în fața unui anteproiect, este la mijloc mai mult acțiunea factorilor de conducere ai școlii respective, decât aceea a înțelegerii problemei de către forurile politice. Intr'adevăr după războiu și în special de zece ani încoace, învățământul profesional luase o diversitate de forme și se manifesta sub o multiplă varietate de titulaturi în diferitele categorii ale vieții practice profesionale, fără să existe o reglementare care să-l coordoneze și să-l facă unitar, cel puțin în capitolele cari erau de natură comună. Astfel existau și există școli profesionale de comerț și de ucenici industriali pendinte de Ministerul muncii, de Camera de comerț etc. Există apoi învățământ profesional sub controlul Ministerului de industrie și comerț sub acela al Ministerului Instrucțiunii ca și sub supravegherea Ministerului lucrărilor publice. În fine pentru că să nu scăpăm nimic din vedere, exista și există învățământ profesional sub îndrumarea Direcțiunii căilor ferate și a Ministerului apărării naționale. Răul nu rezida de sigur în faptul acesta, cât mai cu seamă în neajunsul, că fiecare școală chiar de aceeași categorie avea alt program și alte condițiuni de comportare în învățământ. Ceeace surprinde însă, este anomalia că însuși Ministerul instrucțiunii avea în același cadru diferite categorii de învățământ profesional ca: școlile de meserii, superioare de meserii,

etc., fără vreo delimitare mai accentuată a programei analitice, ci toate conduse de un regulament, care cu excepția unor neînsemnate modificări, data de cel puțin 30 ani.

O precizare prin lege era și este necesară pentru a stabili tipuri unice de școale ori de ce Minister ar aparține ele. Căci faptul că fiecare Minister întreține școale, înseamnă o precizare a învățământului într-o anumite direcție urmărită și promovată de Minister și cu aceasta o adaptare la spiritul vremii care pretinde specializare și raționalizare. De aceea anteproiectul care tinde la reglementarea învățământului profesional conține o notă actuală și de mare avantaj când lasă învățământul respectiv la Ministerele la cari el aparține organic. Aceasta însă nu numai din punctul de vedere al urmăririi scopului școlii, cât mai cu seamă și din punctul de vedere al prevederii ei cu mijloacele materiale necesare. Ministerul instrucțiunii e prea încărcat cu tot felul de școale. Faptul acesta îl face să nu știe unde să dea mai mare atenție distribuției fondurilor și în orice caz să preferă în acest scop, pe acelea cari sunt de o utilitate mai generală, față de cele cari au o utilitate mai specială. Fenomenul e cu atât mai admisibil cu cât Ministerul instrucțiunii este interesat în primul rând la cultura generală și numai după aceea își poate îndrepta atenția și spre cultura profesională. Așa se face că sunt categorii de școale mai bine dotate sau mai neglijate. Pe urmă faptul că bugetul Ministerului instrucțiunii este așa de încărcat cum a fost și pe anul școlar în curs când el a însumat cca. a șaptea parte din bugetul general al statului, e menit oarecum să deturneze atențiunea generală, ponosindu-l ca mare risipitor de fonduri. Astfel o înființare nouă de școală specială, reclamând o sumă în plus în buget, devenea în actualele împrejurări imposibilă de orânduit, pentru că încărcarea bugetului e oarecum antipatică și de aceea greu de executat. Verificarea acestui adevăr s'a făcut prin reforma învățământului superior înfăptuită de dl Costăchescu. Până la această reformă școalele politehnice românești aparțineau Ministerului lucrărilor publice și erau bine dotate din punctul de vedere al fondurilor. Din anumite motive, ele au trecut atunci la Ministerul instrucțiunii, înglobându-se astfel în gloata generală de școale dela acest Minister. Rezultatul a fost că fondurile pentru buna lor funcționare au fost micșorate din an în an, tocmai la epoca când organizarea lor normală pretindea fonduri mai însemnate, numai din cauză că au trebuit să sufere solidaritate cu toate celelalte școale dela acelaș departament. În consecință din faptul că școlile profesionale aparțin la diferite Minister e nu poate rezulta decât avantaje pentru scopul ce se urmărește prin ele. Acest adevăr se aplică mai cu seamă școalelor tehnice aeronautice, cari nu puteau fi mai bine repartizate decât la autoritatea cea mai competentă în materie, care e Ministerul apărării naționale.

Dar spiritul în care se urmărește reformarea școlii profesionale nu va avea eficacitate dacă se caută a se admite un singur grad de învățământ care să fie asimilabil cu ciclul secundar. Pregătirea profesională a meseriașului trebuie să fie accesibilă unui grad comun de cultură și nu numai celor cari fac patru clase secundare. Căci în acest caz ajungem la aceleași rele de cari suferim actualmente.

Fără îndoială că este bine ca o țară să aibă meseriași și profesioniști instruiți. Dar pentru aceasta se pretinde prea mult cu un ciclu de școale care are durata liceului. Căci dacă vom ajunge vreodată efectiv la această situație, înseamnă că din cel mai umil ucenic putem școate un savant. Ori nu orice cetățean poate să asimileze o cultură care este mult prea pretențioasă pentru nevoile sale profesionale.

Este de aceea bine să se gradeze învățământul profesional, prin cel puțin două cicluri: elementar și superior. Ciclul elementar va trebui absolvat de orice meseriaș; cel superior va fi însă accesibil numai celor cari vor dovedi aptitudini manuale și spirituale, deosebite. În felul acesta e dată posibilitatea ca industria și în general toată latura profesională a vieții noastre economice, să aibă oameni de lucru pregătiți prin absolvarea ciclului elementar profesional și îndrumători capabili cari vor trebui să fie absolvenți ai ciclului superior.

Acestea ar fi vederile noastre în legătură cu reformarea învățământului profesional. De sigur că până la votare, anteproiectul va mai întâmpina modificări. Oricari ar fi aceste modificări, ele trebuiesc privite prin prisma marelui interes pe care acest învățământ îl prezintă la noi din punctul de vedere al transformărilor economice și sociale pe cari trebuie să le determine și să le îndrume. Numai în acest sens trebuie privită problema și numai astfel urmează ea să fie rezolvată.

lug. GH. BRÂNDUȘ.

Situația.

Schimbarea de regim politic a fost exploatarea destul de frumos de bursă. Cursurile au avut cel mai urcat punct în momentul când a eștat ediția specială că dl Duca a fost încredințat cu formarea guvernului.

După acel moment, ca de obicei a urmat poticnirea. Obiectivul specului atins, baussisti, deștepți au realizat, iar baussisti deștepți au vândut deschis în jos în vederea scăderilor inevitabile.

Treptat cursurile s'au măcinat încet, înregistrând în ultima săptămână scăderi generale de 15%.

Dar a mai cauzat scăderea de cursuri și faptul, că prin ventrea noului guvern, momentan s'a înlăturat chiar posibilitatea de discuție asupra

inflației. Și doar este cert, că în bună parte mișcările haussiste din bursa noastră s'au făcut mulțumită punerii în discuție a posibilității unei inflații.

Cursurile cele mai scăzute au fost Joi, la deschiderea bursei, înregistrând Creditul Minier 292 și l. R. D. P. 90. În decursul bursei parvenind știrea despre slăbiciunea francului francez, tendința s'a schimbat, cursurile au început să se urce înregistrând în târgul liber de după masă, Creditul Minier 307 și l. R. D. P. 103.

Tot fluctuațiile valutare sunt cele mai bune știri spre a face efect în bursă. În legătură cu alegerea d-lui Mihalache ca președinte al Partidului Național Țărănesc unul dintre cei mai îndrăzneți și abili speculanți ai bursei regreta, că această alegere nu s'a făcut cât Partidul era la putere. Spunea că cu programul dela C. Lung opt zile ar fi fost suficiente, să dea o lovitură în stil american,

* * *

Principalele evenimente din bursă din cursul săptămânei:

Bancare: S'au făcut afaceri în toate hărțile. Cursurile au cedat pe toată linia. Dintre hărțile mai rare s'au încheiat: Banca Albina Sibiu la 140, Credit Tehnic la 40 și 50 Lei, Banca Urbană la 160, Banca Centrală Cluj s'a făcut la licitație la 52.

Petrolifere: Până Joi scăderi generale. Se fac încă negocieri și în hărțile fără producție. Sunt cumpărători de: Generala Petroliferă la 20—22, Rom. Petroliferă la 30—35, Sospiro 15.

Industriale; Au urmat aceiași curbă de fluctuațiuni ca și Petroliferele. Singure Tramvaele s'au menținut tot timpul pe loc.

Rentele: Cele externe au fost tot timpul slabe. Rentele interne postbelice au fost ferme, înregistrând ceva urcări de cursuri.

Scrisurile funciare au fost cele mai căutate hărți ale săptămânii.

Bonurile de impozite după cotarea în bursă oficială au înregistrat urcări vertiginoase. De la 56 la 70, cedând apoi din nou la 60%. Bonurile mărunte (de 1000 și 100) se negociază cu 80%.

În **Bonuri de tezaur** tranzacții foarte reduse.

* * *

Pe piața aurului și a valurilor lipsă completă de interes, cursurile deși au înregistrat în

ultima săptămână numai 30% scăderi, dacă slăbiciunea va mai dura așa, vor continua a scădea.

Francul francez în mod excepțional este oferit mai intens.

Napoleonul este 815—818, Lira st. aur 1015—1018, Francul francez 775, Elvețian 38³/₄, Dolar 116—118, Pengö 27, Schiling 23¹/₂, Marca 46, K. cehe 5⁶⁰.

București.

Remizier.

CRONICA

„Creditul Bănățean“ s. a. Lugoj ne informează că adunarea generală pe 28 Noembrie a. c. nu se va ține.

BIBLIOGRAFIE.

Indicator de cariere și profesii de Vasile Vlaicu, Cluj. Editura autorului. Tipografia Națională s. a. 1933.

Sub titlul acesta valorosul nostru colaborator și un timp redactor, a scris și a editat o broșurică de 86 pagini, menită să fie o călăuză, un auxiliar de orientare, care înregistrează în mod ordonat și sistematizat existența carierelor și a profesiunilor posibile în țara noastră și mai ales condițiunile de pregătire școlară pentru cât mai multe cariere și profesii.

Broșura aceasta împlinește o lacună de mult simțită la noi și este rodul unei munci obositoare de mai mulți ani, datele ce le cuprinde fiind adunate și publicate în baza a unui număr de peste 2.500 de fișe speciale, făcute în bază de legi, decrete, regulamente, publicațiuni oficiale sau semif oficiale și alte izvoare.

Partea I a acestei lucrări *Scolaritatea profesională* dă informațiuni asupra a 256 de cariere și profesii diferite.

Partea a doua, *Cariere și Profesii* este în lucrare și va cuprinde partea practicei profesionale. Ambele părți se completează reciproc.

Broșura este de incontestabil folos practică și o recomandăm, cu toată căldura, spre procurare, ea o carte, ce poate fi consultată cu folos de ori și cine. Prețul este numai Lei 25 și se poate comanda la autor: Cluj, Strada Paris Nr. 9.